

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Rikala, Marko; Paaskoski, Leena; Roiko-Jokela, Heikki

Title: Metsien menneisyydet, nykyisyydet ja tulevaisuudet

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittajat & Metsähistorian seura ry, 2022

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Rikala, M., Paaskoski, L., & Roiko-Jokela, H. (2022). Metsien menneisyydet, nykyisyydet ja tulevaisuudet. In L. Paaskoski, H. Roiko-Jokela, & M. Rikala (Eds.), *Metsät ja tulevaisuus* (pp. 6-12). Suomen Metsämuseo Lusto. Vuosilusto, 14. <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2022/12/Lusto-Vuosilusto14.pdf>

METSIEN MENNEISYYDET, NYKYISYYDET JA TULEVAISUUDET

Suomen metsien ja suomalaisten metsäsuhteiden tulevaisuus on aina ajankohtainen kysymys. Tulevaisuussuuntautuneisuus on ollut metsäalalle luonteenomaista jo metsien pitkän kiertoajan takia. Metsät Suomen tärkeimpänä luonnonvarana, keskeisenä elannon antajana ja merkityksellisenä elinympäristönä ovat koskettaneet jollakin tavalla kaikkia. Metsät ovat olleet Suomen rikkaus ja talouden turva – toimeentulon perusta. Metsä on nähty tuotannon turvaajana ja suojeltavana pääomana.¹ Metsien ja metsäsuhteiden tulevaisuudesta on myös keskusteltu ja se on herättänyt huolta ja toivoa jo menneisytydessäkin. Keskustelua ovat kannatelleet yleensä kaksi näkökulmaa, kestävyys ja kansantalous.² 1800-luvulla pelättiin metsien loppumista, 2000-luvulla luontokatoa, hiilinielujen pienenemistä tai metsätalouden hyväksyttävyyden vähenemistä. Jotakuinkin aina on kuitenkin uskottu vaikeista ajoista selvittävän metsien avulla.

Tulevaisuussuhtetutkimuksessa korostetaan, että tulevaisuudelle on monia mahdollisuuksia.³ Tulevaisuus ei ole menneisyyden jatke, mutta menneisyyden tuntemus auttaa ymmärtämään nykyisyyttä ja osoittaa, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa.⁴ Menneisyys antaa silti eväitä tulevaisuuden kohtaamiseen. Tärkeintä on kuitenkin hahmottaa, että tulevaisuus pitää tehdä: ekologisten haasteiden ja yhteiskunnan viheliäisten ongelmien keskellä tarvitsemme tavoitteellista vaikuttamista muutokseen ja kulttuurin kestävyysmurrosta.⁵

Museolle aikaulottuvuus menneisyydestä tulevaisuuteen on keskeinen työkalu. Vaikka museot usein hahmotetaan erityisesti suhteessa menneisyyteen, tulevaisuus on sisäänrakennettu museoinstituutioon, ja siitä myös puhutaan

kulttuuriperintöalalla enenevässä määrin.⁶

Museot kurottavat ajan molempiin suuntiin tästä hetkestä käsin. Kun nykyhetkestä katsotaan taaksepäin, arvioidaan ja hahmotetaan muutosta, kehityskulkuja ja syy-seuraussuhteita. Nykyhetkessä tehdyt teot vaikuttavat tulevaisuuteen. Ne merkitykselliset teot, jotka rakentavat kestävää tulevaisuutta, luovat tulevaisuusperintöjä. Tulevaisuusperintö on uudenlaista kulttuuriperintöä, joka ilmenee yksilöiden ja yhteisöjen taidoissa ja toimissa, joilla he sovittavat omaa kulttuuriaan maapallon kantokyvyn rajoihin.⁷ Olennaista on suunnitella ja rakentaa tulevaa, mutta ilman menneisyystietoja ei voi olla tulevaisuustaitoja. Suomen Metsämuseo Lustossa muotoillun dynaamisen museon konseptin mukaisesti museon yhteiskunnallinen merkitys vahvistuu, kun menneisyyden ymmärryksen varaan rakentuvasta tulevaisuusajattelusta tulee yksi museon kivijaloista.⁸

Metsäsuhteet tutkimuskohteena – nyt ja tulevaisuudessa

Vuosilusto 14 – Metsät ja tulevaisuus avaa kuusi erilaista näkökulmaa tulevaisuuteen. Teoksen aloittaa laajan kirjoittajaryhmän katsausartikkeli Suomessa muotoutumassa olevasta metsäsuhtetutkimuksesta. Katsaus pohjautuu metsäsuhtetutkimuksen verkostolle lähetettyyn jäsenkyselyyn ja kirjoituskutsuun. Metsäsuhteiden tutkimuksen avulla on mahdollista luoda uusia näköaloja luontoekosysteemien heikkenemisen, ilmastopolitiikan ja metsäalan rakennemuutosten ajamaan kestävyyssiirtymään sekä hahmotella vaihtoehtoisia, metsiin liittyviä tulevaisuuksia ja auttaa niihin varautumisessa. Metsäsuhteiden

Kulttuuriperinnön erilaiset tulkinnat kiinnittyvät menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Kulttuuriperintö on valittuja todistuskappaleita menneisyyden kehityskuluista, mutta myös elävien ihmisten tietoja, taitoja, maailmankuvia ja toimintaa, joita vaalitaan elävänä perintönä. Tulevaisuusperintö muodostuu niistä merkittävistä teoista nykyhetkessä, jotka rakentavat kestävää tulevaisuutta. Kuva: Lusto, Leena Paaskoski & Kimmo Heikkilä.

kirjoa tutkitaan humanistisin, käyttäytymistieteellisin ja yhteiskuntatieteellisin menetelmin. Kiinnostuksen kohteena ovat metsän ja ihmisen välinen vuorovaikutus sekä metsän historialliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset. Itse metsäsuhteen käsite kaipaisi kyselyaineiston mukaan kuitenkin parempaa määrittelyä.

Artikkeli esittelee metsäsuhtetutkimuksen verkostoon kuuluvien tutkijoiden käyttämiä erilaisia monitieteisiä ja -alaisia lähestymistapoja, yhtä lailla empiirisiä, käsitteellisiä kuin teoreettisia. Yhteiskuntatieteiden kentältä esiin nousevat muun muassa tulevaisuudentutkimuksen ja metsäpolitiikantutkimuksen lähestymistavat sekä metsänomistajuuden tutkimus. Yhteiskunnassa vallitsevia erilaisia metsäsuhteita saadaan näkyviksi esimerkiksi diskurssianalyysin keinoin. Kulttuurintutkimuksellisista lähestymistavoista ovat verkoston jäsenillä käytössä muiden

ohella perinteentutkimus, kirjallisuudentutkimus, etnografia ja ekofeminismi. Metsäsuhteita tutkimuskohteena on katsauksen mukaan lähestytty myös fenomenologisesti, hermeneuttisesti, aistillisuuden, kehollisuuden ja kokemuksen kautta, affekteja eli tunnetiloja tutkimalla sekä tarkastelemalla paikan – erilaisten metsien – merkityksellisyyttä metsäsuhteiden kirjon muodostumiselle. Metsiin liittyvät mieltymykset käsitteellistyvät preferenssien ja psykologisen elpymisen tutkimustapojen kautta. Verkoston jäsenistössä on metsäsuhteita tutkittu myös viisauden ja posthumanistisen ajattelun suunnista.

Keskeisenä päätelmänä katsausartikkelin kirjoittajilla on, että edellä luetellut lähestymistavat ovat kukin omalla tavallaan käyttökelpoisia tuomaan esiin metsiin liittyviä tulevaisuuden haasteita ja niiden ratkaisuvaihtoehtoja sekä muutosta. Neljästä keskeisestä tulevaisuushaasteesta

tai muutossuunnasta ensimmäisessä, metsäalan ja metsien käytön kestävyyssiirtymän tarkastelussa, on luonnollisesti ennakointi ja tulevaisuudentutkimus tärkeässä osassa. Niiden menetelmiä voidaan hyödyntää myös metsätoimijoiden ja -instituutioiden roolien muutoksen tunnistamisessa, kuten vaikkapa metsänomistajuuden tutkimustakin. Kumpikin näistä edustaa laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä. Kaksi muuta keskeistä muutosta katsausartikkelissa ovat yksilökohtaisempia: muutos ihmisen ja metsien suhdetta koskevissa käsityksissä sekä metsäsuhdetutkimuksessa nähtävissä oleva käänne kohti kokemuksellisuutta ja kehollisuutta. Nämä neljä eivät silti sulje toisiaan pois tai rajaudu tiukasti vain yhteiskunnallisten tai yksilöllisten metsäsuhteiden kehyksiin. Tärkeää on myös huomata, että kehittymässä oleva ihmistieteellinen metsäsuhdetutkimus tuo uusia, posthumanistisiakin, näkökulmia perinteisen metsätutkimuksen käsitteisiin ihmisen ja metsän välisestä suhteesta.

Kaunokirjallisesta puusuhteesta metsäsektorin transformatioon

Metsäsuhdetutkimuksen verkostossa yhtenä lähestymistapana metsäsuhteiden tutkimukseen on kirjallisuudentutkimus. *Vuosiluston* toinen, Elisa Paljakan pro gradu -tutkielmaan perustuva artikkeli tarkastelee kirjailija Pentti Haanpään vuonna 1937 julkaistua novellikokoelmaa *Lauma – kertomuksia* ekokriittisen kirjallisuudentutkimuksen näkökulmasta. Lähestymistapa tarjoaa työvälineitä kirjallisuuden ilmentämien luontosuhteiden sekä teoksen kirjoittamishetken arvomaailman näkyväksi tekemiseen. Paljakka käsittelee artikkelissaan *Lauman* sisältämää puiden poetiikkaa ja suhteuttaa sitä 1930-luvun loppupuolen metsäkeskusteluun ja silloiseen luonnonsuojelun etiikkaan. Puiden poetiikalla hän tarkoittaa Haanpään puille ja puumateriaalille antamia kaunokirjallisia merkityksiä. Kirjailijan tuotannossa tyypillinen oikeudenmukaisuuden teema näyttäytyy *Laumassa* myös luontoyhteyksissä.

Analyysissään Paljakka toteaa novellikokoel-

man kertomusten kuvaavan luonnon ja luontokappaleet selkeästi etiikan piiriin lukeutuvina olentoina. Posthumanistisessa hengessä ihmiselle ei ole novelleissa varattu luonnon hallitsijan roolia, vaan he toimivat saman aineellisen maailman osina kuin toislaiset. Näistä ihminen erottuu kuitenkin siinä, että toislaisista poiketen hänellä on mahdollisuus valita, noudattaako eettisiä periaatteita vai seuraako sokeasti viettejään tai laumakäyttäytymistä. Puihin liittyvä luontosuhde on *Laumassa* kulttuurinen ja tunnepohjainen. Puut kuvataan primitivistisesti, eikä kuvaus noudata aikakauden puhtaan rationaalista metsäkuvausta.

Metsiä ja tulevaisuutta ajatellen Paljakka esittää, että Haanpään kertomusten ilmentämästä aikalaisrohkeudesta voi hyvin ammentaa aineksia nykyisyyteen ja tulevaan. Kirjailija näki puiden arvon tavalla, joka poikkesi aikalaisen yleisestä teollisesta kehityskosta ja metsävarojen näkemisestä ensisijaisesti taloudellisena resurssina. Haanpään novellit maalaavat kuvan luonnosta ihmeellisenä ihmistä ympäröivänä todellisuutena, jossa ihminen on toimija muiden joukossa ja luonnon arvostus elinehto. Kotimaisen kirjallisuuden menneiden aikojen luontokuvaukset voivat myös toimia avaimena suomalaisten metsäsuhteiden juurien syvällisempään ymmärrykseen. Luonto ja luontokokemukset kaunokirjallisuudessa voivat osaltaan rakentaa lukijoissaan tulevaisuuden metsäsuhteita.

Jakob Donner-Amnell tarkastelee artikkelissaan suomalaisen metsäteollisuuden ja metsien käytön lähihistoriaa 2000-luvun alkuvuosista tähän päivään analysoiden syitä siihen, miksi Suomen metsäsektorin transformatio on ollut haastavaa. Vuosituhannen alusta lähtien metsäsektori ja valtio ovat pyrkineet uudistamaan metsäalaa tähtäimessään hyvä metsätulevaisuus. Yhtäältä on haettu metsäsektorin arvoa ja yhteiskuntahyötyä lisääviä uusia korkean arvon tuotteita. Toisaalta metsien käyttöä on haluttu kehittää ilmastonmuutoshasteiden näkökulmasta yhtenä ratkaisuna fossiilisten polttoainneiden korvaamisessa ja hiilensidonnassa. Kuitenkaan metsäteollisuuden hakema arvonlisä ei ole kasvanut halutulla tavalla, vaan tuotanto

on suuntautunut matalamman jalostusasteen tuotteisiin. Metsäpohjaiset biopolttonesteet eivät ole menestyneet toivotusti. Metsien rooli hiilinieluna on jäänyt merkitykseltään arvioitua vähäisemmäksi, eivätkä metsäalan toimijuus ilmastopolitiikassa tai yhteiskuntahyödyt ole täten riittävästi vahvistuneet.

Donner-Amnell hakee artikkelissaan tähän selitystä soveltamalla transitio- eli kestävyysmurrostutkimusta. Hän tutkii kehityksen suuntaa ja sen reunaehtoja jäsentämällä yhteiskunnan sosioteknisten järjestelmien kokonaisuudeksi: niiden ytimissä ovat toimialakohtaiset hallitsevat toimintamallit, regiimit. Metsäsektorilla regiimin vahva tekijä ovat olleet metsäyhtiöt. Tarkasteluajanjakson Donner-Amnell jakaa kolmeen osaan: vuosiin 2003–2008, 2009–2013 ja 2014–2021. Hän tuo esiin kullekin ajanjaksolle ominaisia haasteita ja kehityskulkuja sekä metsäsektorin vastauksia niihin.

Donner-Amnellin analyysin mukaan metsäsektorin transformaation vaikeuksia selittää se, että metsäteollisuus on voimakkaasti kansainvälisille markkinoille suuntautuva toimiala. Sellaisena sen muutosta on hankala edistää kotimaisin toimin, mikäli alan globaalit markkinat ja toimintatavat kehittyvät eri suuntaan. Kotimaiset insentiivit uusien metsäperustaisten tuotteiden luomiselle eivät ole olleet riittävän vahvoja ja vakaita. Valtion tukitoimet metsäsektorin rakennemuutokselle keskittyivät liiaksi olemassa olevan säilyttämiseen, eivät uudistumiseen kannustamiseen. Muun muassa vähähiilisen liikenteen uudet ratkaisut ajautuivat paljolti muiden sektoreiden käsiin. Korkeamman jalostusasteen tuotteiden sijasta tuotanto keskittyi etenkin Kiinan voimakkaan kysynnän ajamana kartonki- ja selluteollisuuteen.

Suosuhteiden muutoksia ja metsien kulttuurista kestävyyttä

Neljännessä artikkelissa Kirsi Laurén, Pauliina Latvala-Harvilahti, Virpi Kaukio ja Noora Vikman pohtivat soihin kiinnittyvän luontosuhteen muutosnäkyviä ja suokulttuurin muutosta.

Tutkijaryhmä lähestyy aihepiiriä kulttuuriperinnön ja trendin käsitteiden avulla. Suomalaisen suosuhteissa jo tapahtuneet ja tuloillaan olevat muutokset ovat analyysin keskiössä. Ne tarjoavat viitteitä luontosuhteen tulevaisuudesta laajemminkin. Tutkimuskysymyksenä on suosuhteiden trendimäisen muutoksen ohella se, kuinka muutos suosuhteissa rakentaa ja uudistaa soihin osana metsäluontoa liittyvää kulttuuriperintöä tulevaisuudessa.

Laurén, Latvala-Harvilahti, Kaukio ja Vikman tarkastelevat luontosuhdetta inhimillisen kokemuksen kautta; metsäsuhdetutkimuksessa havaittua kokemuksellisuuden ja kehollisuuden käännettä mukailten. Soilla, kuten muuallakin luonnossa, toimiminen ja liikkuminen ovat osa pitkää kulttuuriperinnön jatkumoa. Soiden käyttötavat ovat kuitenkin muuttuneet ja muutoksessa. Oman suosuhteen tunnistaminen voidaan nähdä keinoksi kasvattaa resilienssiä ja ekososiaalista sivistystä. Suotrendien tutkimuksessa aikaperspektiivi ylittää menneisyydestä nykyisyyteen ja tulevaan. Trenditutkimus on myös poikkeittieteellistä.

Soiden perinteisen hyöty- ja virkistyskäytön rinnalle suosuhteisiin on tullut suopotkupallo, musiikkifestivaalien ja suolla järjestettävien partiokisojen kaltaisia, suurelta osin leikkimielisiäkin ilmenemismuotoja. Laurén, Latvala-Harvilahti, Kaukio ja Vikman ovat käyttäneet aineistonaan tutkimushaastatteluita, joiden kohteina on ollut suoteemaa käsitelleitä taiteilijoita, suotapahtumien järjestäjiä, suourheilijoita tai muuten soilla kuntoilevia ja ulkoilevia henkilöitä. Etnografisen havainnoinnin keinoin tutkijat ovat myös osallistuneet itse suourheiluja taidetapahtumiin sekä yleisönä että osanottajina. Lähteinä on käytetty myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran vuosina 2018–2019 toteuttamaa suoaiheista kirjoitus- ja kuvakeruuta, äänimaisematutkimusta sekä suoaiheista kauno-kirjallisuutta.

Keskeisenä tutkimustuloksenaan kirjoittajaryhmä esittää viime aikoina lisääntyneen kiinnostuksen suota kohtaan yhteisöllisen olemisen ja toiminnan tilana. Suot ovat eräänlaisia ”tyhjiä tiloja”, marginaalissa ja niissä on erämaista au-

tenttisuutta. Tämä avaa mahdollisuuden kokemuksellisuuteen ja kehollisuuteen aivan toisella tavalla kuin samoissa aktiviteeteissa sisätiloissa ja urheilukentillä tai näyttämöillä. Suoympäristö on moniaistinen äänineen, tuoksuineen ja pehmeine turvepintoineen. Suot positioituvat muun ohessa hyvinvoinnin ja virkistymisen areenoiksi. Ihmisten suosuhdetta on pyritty eri järjestöjen taholta vahvistamaan luonnonsuojelullisista ja pedagogisista lähtökohdista. Toisaalta tiedotusvälineissä suopuhe liittyy paljolti niiden rooliin ilmastonmuutoksen torjumisessa ja energiaturpeen käytön lopettamiseen. Kaiken kaikkiaan suotrendissä korostuvat tutkijaryhmän mukaan yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja eettisyys.

Ilona Hankonen tutkii artikkelissaan tapaustutkimuksen menetelmin kulttuurisen kestävyuden käsitteen ilmenemismuotoja metsäkontekstissa ja -politiikassa. Kulttuurinen kestävyys näkökulmana on näissä yhteyksissä vielä melko uusi, ja hänen mukaansa vielä toistaiseksi jäänyt metsätalouden kokonaisuudessa marginaaliin. Metsäkulttuurisen kestävyuden tiimoilta tulisi käydä monitieteistä, nykyistä laajempaa keskustelua. Hankonen tuo tähän oman panoksensa tarkastelemalla metsiin liittyvän kulttuurin ja kulttuurisen kestävyuden aspekteja väitöskirjatyönsä pohjalta.

Hankonen käyttää tarkastelussaan osallistuvaa havainnointia aineistonaan kävelyhaastattelut 14 luonnossa runsaasti vapaa-aikaansa viettävän henkilön kanssa, luonnossa, henkilöille tavanomaisten toimien lomassa. Haastatteluai- neiston analyysissä hän keskittyy välittömään kokemukseen, joka ilmenee haastateltavien puheesta ympäristön, tilanteen tai toiminnan herättämänä, tilannesidonnaisesti. Posthumanistista teoriaa seuraten Hankonen etsii aineistostaan ontologisia rakenteita, joista muodostuu käsityksemme kulttuurista ja luonnosta. Tärkeässä osassa on metsiin liittyvän toimijuuden entistä monipuolisempi hahmottaminen: sitä ei ole vain ihmisellä, vaan laajasti ympäröivän luonnon olennoilla ja elottomilla objekteilla, aineettomia ilmiöitä myöten. Tämä lähestymistapa tekee Hankosen mukaan ympäröivästä

todellisuudesta kuin itsestään ”huokoisemman”, jolloin vaikeasti käsitteellistyvät kulttuuriset ilmiöt luonnossa tulevat näkyvämmiksi.

Hankosen artikkeli ei tapaustutkimuksena pyri vastaamaan siihen, mitä kaikkea metsäkulttuuri konkreettisella tasolla voi pitää sisälleen. Pikemminkin hän tarjoaa työkaluja sen eri ilmenemismuotojen hahmottamiseen. Ihmiskeskeisen toimijuuden antroposeenista irtautuen tulisi metsäkulttuuri ja metsiin liittyvä kulttuurinen kestävyys ymmärtää hybridisenä: ihmisen ja ei-inhimillisen yhdessä tuottamana, välittäjänään näiden välillä virtaavat affektit. Kulttuurisesti kestävämmän metsätulevaisuuden rakentamisessa posthumanististen arvojen näkyväksi tekeminen voi Hankosen mukaan edistää metsäpolitiikan ja kulttuuriperintöprosessien parempaa jäsentymistä. Tähän pitäisi metsäpolitiikan päättäjien usein kansalaisia objektivoivan lähestymistavan sijaan tuoda entistä enemmän kansalaisten näkemystä toimijoina, joiden osallistaminen toisi prosessiin uutta näkökulmaa metsien kulttuurisen kestävyuden määrittelyssä.

Menneisyys rakentaa tulevaisuutta

Vuosiluston päättää Anu Huttusen artikkeli naisesta, joka oli yksi monista, mutta silti poikkeuksellinen; naisesta, joka muutti tulevaisuutta. Jokamiehenoikeudet mahdollistavat Suomessa metsien monipuolisen käytön luonnonantimien keräilyssä, retkeily- ja virkistyskäytössä ja metsien tarjoamien terveyshyötyjen nauttimisessa. Jokamiehenoikeus ei kuitenkaan ole ollut yksiselitteinen, ja oikeudesta hyödyntää luontoa on kiistelty oikeusistuimia myöten. Keskeinen merkkipaalu jokamiehenoikeuksien historiassa oli Etelä-Karjalassa syyskuussa 1914 poimituista puolukoista maanomistajan ja talollisen tyttären Ilma Lindgrenin välille puhjennut kiista. Seurasi kihlakunnanoikeudesta aina korkeimpaan oikeuteen saakka edennyt oikeustaistelu, joka päättyi leskirouva Lindgrenin voittoon, ja tuotti huomattavan jokamiehenoikeuksia puoltavan ennakkopäätöksen.

Huttunen kuvaa artikkelissaan, kuinka Ilma Lindgrenistä tuli jokamiehenoikeuksien tienraivaaja ja millaiset taustatekijät siihen olivat vaikuttamassa. 1900-luvun alkuvuosina naisen asema oli lain edessä vielä heikko: vaimot olivat aviomiestensä edusmiehisyyden alaisia. Lindgren oli jäänyt leskeksi vuonna 1912, ja sen myötä hänen oli mahdollista viedä puolukka-kiista itsenäisenä naisena oikeuteen. Huttunen toteaa Lindgrenin olleen mukana työläisnaisten liikkeessä luottamustoimia myöten. Sivistysusko oli osa työväenliikkeen ideologiaa, ja Lindgrenkin hankki kirjoitustaidon vasta aikuisiällä. Työväenliikkeen naisosastossa toimiminen auttoi häntä osaltaan myös saamaan oikeustaisteluunsa asianajaja-apua. Sanomalehdistö oli moniarvoistunut ja laajentunut, ja siinä seurattiin ympäri maata sattuneita vastaavia marjastusriitoja maanomistajien ja poimijoiden välillä – keskustelunaihe oli tiedotusvälineistä tuttu.

Huttusen mukaan Lindgren oli yksi monista maaseutuväestön edustajista, joka naisena osallistui aikakauden merkittäviin virtauksiin: yhdistystoimintaan, naisten järjestäytymiseen, tasa-arvon tavoitteluun. Hän oli kuitenkin poikkeus siinä mielessä, että lesken asema mahdollisti hänelle laajemman toimintavapauden kuin 1910–1920-luvun muille, aviossa olleille naisille. Lindgrenissä oli myös yrittäjähänkeä, mikä mahdollisti resurssien kokoamisen pitkittyneeseen oikeustaisteluun, sekä järjestötoiminnan ja luottamustehtävien kasvattamaa kansalaisrohkeutta. Ilma Lindgrenin taistelu marjastusoikeuden puolesta edisti jokamiehenoikeuksien yleistä tunnettua ja hyväksyttävyyttä, ja oli siten luomassa metsien monipuolisen käytön edellytyksiä ja yhdenlaista metsiin liittyvää tulevaisuutta.

Viitteet

- 1 Roiko-Jokela 2012a, 376–379; Roiko-Jokela 2012b, 387.
- 2 Paaskoski & Hujala 2021, 4.
- 3 Kuusi & Virmajoki 2022, 22.
- 4 Siivonen et al. 2022, 251, 255.
- 5 Paaskoski et al. 2022.
- 6 Esim. Mattila (toim.) 2022; Siivonen 2019, 93.
- 7 Siivonen 2019, 95–96; Paaskoski et al. 2022, 63.
- 8 Paaskoski et al. 2022.

Lähteet ja kirjallisuus

Painetut lähteet ja kirjallisuus

- Kuusi, Osmo & Virmajoki, Veli 2022. ”Tulevaisuusentutkimuksen filosofiset perusteet.” *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*, 22–39. Toim. Hanna-Kaisa Aalto & Katariina Heikkilä & Pasi Keski-Pukkila & Maija Mäki & Markus Pöllänen. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostotakatemia julkaisuja 1/2022. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto: Turku.
- Mattila, Mirva (toim.) 2022. *Kulttuuriperintö voimavarana kestäväälle tulevaisuudelle ja hyvälle elämälle. Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi 2022–2030*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:17. Opetus- ja kulttuuriministeriö: Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164109/OKM_2022_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y (26.11.2022).
- Paaskoski, Leena & Hujala, Teppo 2021. ”Johdanto: Miksi tarvitsemme metsäalan tulevaisuustöiden jäsentämistä.” *Katsaus metsäalan tulevaisuustöihin*, 4–5. Toim. Teppo Hujala & Päivi Pelli & Jakob Donner-Amnell & Leena Paaskoski. Luston julkaisuja 4. Suomen Metsämuseo Lusto: Savonlinna. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/26198> (26.11.2022).

- Paaskoski, Leena & Siivonen, Katriina & Vähäkari, Noora & Latvala-Harvilahti, Pauliina & Pelli, Päivi & Granlund, Maria & Hujala, Teppo 2022. *Dynaaminen museo ja tulevaisuusperintöverstas. Käsikirja museoiden ekososiaaliseen sivistystyöhön*. Luston julkaisuja 6. Suomen Metsämuseo Lusto: Savonlinna. <https://lusto.fi/wp-content/uploads/2022/03/lusto-dynaaminen-museo.pdf> (26.11.2022).
- Roiko-Jokela, Heikki 2012a. ”Ihmisen ja metsän kohtaaminen.” *Ihminen ja metsä – kohtaamisia arjen historiassa 2*, 373–384. Toim. Heikki Roiko-Jokela. Metsäkustannus: Helsinki.
- Roiko-Jokela, Heikki 2012b. ”Ihmisen ja metsän kohtaaminen tarvehierarkian valossa.” *Ihminen ja metsä – kohtaamisia arjen historiassa 2*, 385–388. Toim. Heikki Roiko-Jokela. Metsäkustannus: Helsinki.
- Siivonen, Katriina 2019. ”Intangible cultural heritage will revolutionise the future.” *Wohin geht die Reise? Eine Geburtstagsgabe für Johanna Rolshoven 2019*, 93–97. Eds. Sabine Eggmann & Susanna Kolbe & Justin Winkler. Akroama: Basel.
- Siivonen, Katriina & Latvala-Harvilahti, Pauliina & Vähäkari, Noora & Paaskoski, Leena & Pelli, Päivi 2022. ”Tulevaisuusperintöverstas kestävän tulevaisuuden edistäjänä.” *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä*, 250–259. Toim. Hanna-Kaisa Aalto & Katariina Heikkilä & Pasi Keski-Pukkila & Maija Mäki & Markus Pöllänen. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia julkaisuja 1/2022. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto: Turku.